

Early Modern Nautical Charts: Information Sources, Navigation Means and Communication Media

International conference 23-24 May 2024, Zadar and online

The international conference "Early Modern Nautical Charts: Information Sources, Navigation Means, and Communication Media," organised by the University of Zadar and the Croatian Cartographic Society, was conducted in the Research Library Zadar and online between 23 and 24 May 2024. The conference discussed early modern nautical charts as an important form of cartographic expression and as communication media focused on the sea areas, islands, and the mainland coast. Its goal was to bring together scholars from various fields related to the history of cartography and navigation to present their latest research achievements and discuss the scientific importance of their work. The conference was an integral part of the scientific project IP-2020-02-5339, *Early Modern Nautical Charts of the Adriatic Sea: Information Sources, Navigation*

Means and Communication Media (NACHAS) funded by the Croatian Science Foundation (HRZZ).

The conference programme consisted of 12 oral presentations that were divided into three moderated sessions (four presentations each) and a keynote speech that was presented by Professor Georg Gartner, the current president of the International Cartographic Association (ICA). The conference also included an exhibition of old nautical charts and pilots entitled "Navigation Using Images and Writings", co-organised by the Research Library Zadar and the State Archives in Zadar.

During the first day (Thursday, 23 May), two sessions were organized. The morning session started with Julijan Sutlović's presentation on early modern nautical charts of the Adriatic Sea as a medium of communication. In

addition, Dubravka Mlinarić explained how the artistic elements on nautical charts of the Adriatic Sea were used for communication purposes, while Josip Faričić talked about the religious symbolism on old nautical charts of the Adriatic Sea. The final presentation of the morning session was made by Palmira Krleža Lovrić, whose topic was the differences between medieval and early modern iconographies in the cartographic representations of the Adriatic region. The first presenter of the afternoon session was Dragan Umek, who talked about how Venetian cartography was used throughout the centuries, spanning from its navigational usage to its usage as a symbol of political power. Iva Katarina Vukičević presented and described nautical charts of the Adriatic Sea that were published by the United Kingdom's Hydrographic Office and are now in the possession of the Croatian History Museum, while in continuation, Milorad Pavić talked about the navigational credibility of the maps of the Adriatic Sea that were published within the sixteenth century *isolarii*. The third presentation was conducted by Filip Lovrić, in which he demonstrated how the islands were commonly depicted on maps during the early modern period in terms of their geographical and social features and how those depictions helped form contemporary mindscapes. An exhibition of old nautical

Ranonovovjekovne pomorske karte: izvor spoznaja, sredstva navigacije i medij komunikacije

Međunarodna konferencija: 23–24 svibnja 2024, Zadar i online

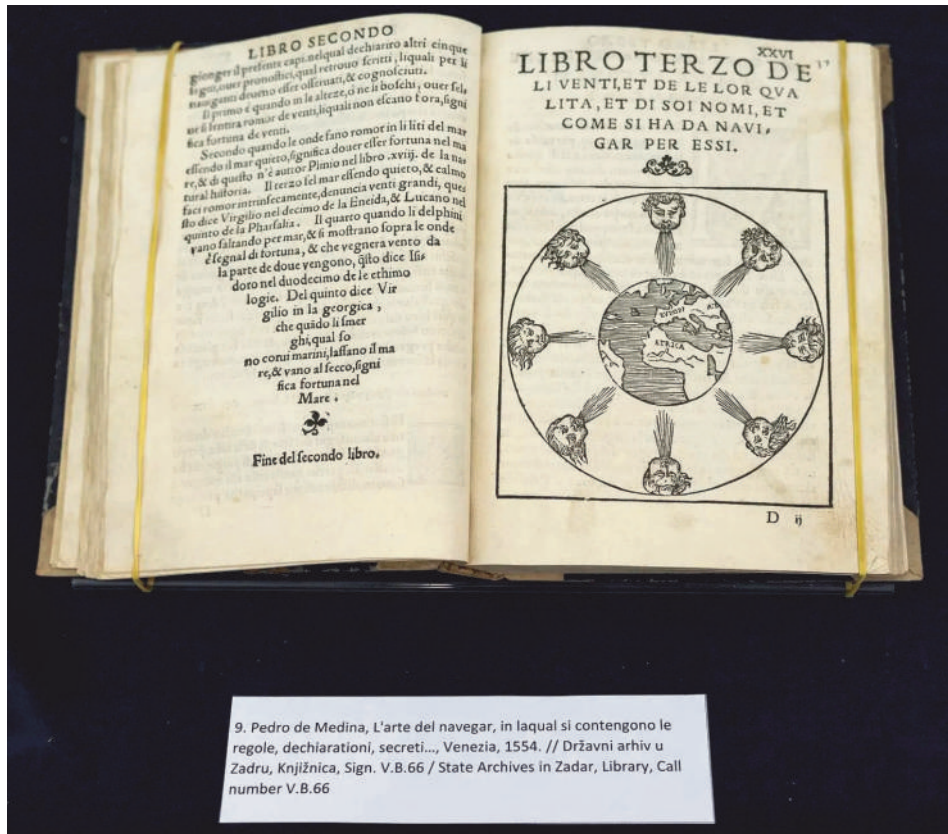
Međunarodna konferencija “Ranonovovjekovne pomorske karte: izvori spoznaja, sredstva navigacije i medij komunikacije” u organizaciji Sveučilišta u Zadru i Hrvatskog kartografskog društva održana je u Znanstvenoj knjižnici Zadar i online od 23. do 24. svibnja 2024. Na konferenciji se raspravljalo o ranonovovjekovnim pomorskim kartama kao važnom obliku kartografskog izražavanja i kao komunikacijskom mediju usmjerenom na morska područja, otoke i obalu kopna, a cilj joj je bio okupiti znanstvenike iz različitih područja vezanih uz povijest kartografije i navigacije kako bi predstavili svoja najnovija istraživačka dostignuća i raspravljali o znanstvenoj važnosti njihova rada. Konferencija je bila sastavni dio znanstvenog projekta *IP-2020-02-5339, Ranonovovjekovne pomorske karte Jadranskog mora: izvori spoznaja, sredstva navigacije i medij komunikacije* (NAC-HAS), što ga je financirala Hrvatska zaklada za znanost (HRZZ).

Program konferencije sastojao se od 12 usmenih izlaganja koja su bila podijeljena u tri moderirane sesije (sastavljene od po četiri izlaganja) i pozvanog predavanja koje je održao profesor Georg Gartner, predsjednik Međunarodnog kartografskog društva (ICA). U sklopu konferencije održana je i izložba starih pomorskih karata i peljara pod nazivom „Plovidba s pomoću slika i zapisa“ u suorganizaciji Znanstvene knjižnice Zadar i Državnog arhiva u Zadru.

Prvoga dana konferencije (četvrtak, 23. svibnja) organizirane su dvije sesije. Jutarnji dio započeo je izlaganjem Julijana Sutlovića o ranonovovjekovnim pomorskim kartama Jadranskoga mora kao medija komunikacije. Nakon toga je Dubravka Mlinarić prikazala na koje su načine likovni elementi na pomorskim kartama Jadranskog mora korišteni u

komunikacijske svrhe, dok je Josip Faričić govorio o vjerskoj simbolici na starim pomorskim kartama Jadranskoga mora. Završno izlaganje prijednevnog dijela održala je Palmira Krleža Lovrić, čija je tema bila razlika između srednjovjekovnih i ranonovovjekovnih ikonografija u kartografskim prikazima jadranske regije.

9. Pedro de Medina, *L'arte del navegar*, in laqual si contengono le regole, dichiarazioni, secreti..., Venezia, 1554. // Državni arhiv u Zadru, Knjižnica, Sign. V.B.66 / State Archives in Zadar, Library, Call number V.B.66

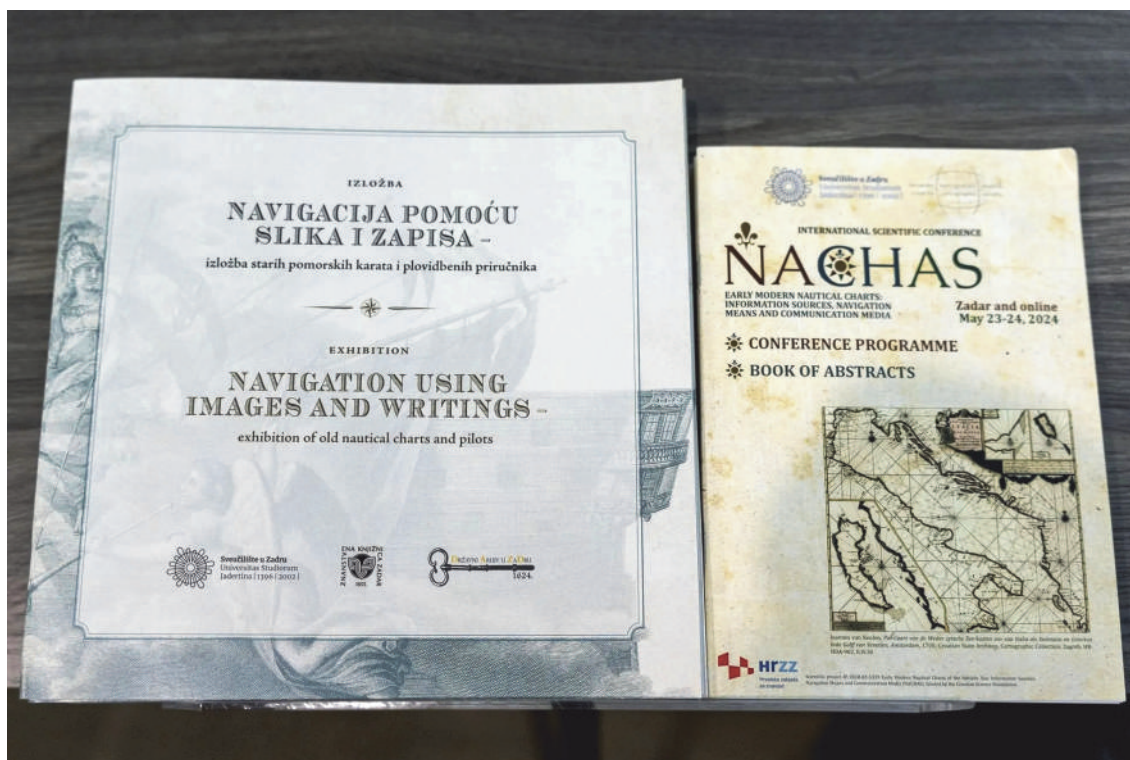
charts and pilots open for the general public for a week was officially opened on the evening of the first day.

The second day of the conference (Friday, 24 May) started with Georg Gartner's keynote lecture, in which he showcased the importance of maps and cartography in general, both through history and in the present day, and talked about how the history of cartography represented one of the founding pillars for the establishment of the ICA in 1959. In the second part, he was accompanied by Angeliki Tsorlini, the current vice chair of the ICA's Commission on Cartographic Heritage into

the Digital, who joined the conference online and provided additional information regarding the ICA and the history of cartography. The morning session of the second day and the third session in total started with Miljenko Lapaine's presentation, in which he explained the mathematical and navigational elements within Pedro de Medina's treatise *Arte de Navegar* (*The Art of Navigation*), which was originally published in 1545. In the second lecture, Okan Büyüktapu presented how the Adriatic region was mapped by the Ottomans before the Treaty of Karlowitz (1699), while

in the third presentation Luca Fois showed the varieties of coastal toponyms related to the Horn of Africa, inscribed on maps and charts made between the sixteenth and eighteenth centuries. The last presentation was held by Tome Marelić, who talked about the importance of cartometric analyses for studies related to the history of cartography and the significance of the contemporary historical context in terms of objective interpretations of the results.

Tome Marelić ■

Prvi izlagač poslijepodnevne sesije bio je Dragan Umek, koji je govorio o tome kako se mletačka kartografija koristila kroz stoljeća, od njezine navigacijske uporabe do uporabe kao simbola političke moći. Iva Katarina Vukičević predstavila je i opisala pomorske karte Jadranskoga mora koje je izdao Hidrografski ured Ujedinjenog Kraljevstva, a danas su u posjedu Hrvatskog povijesnog muzeja, dok je u nastavku Milorad Pavić govorio o navigacijskoj vjerodostojnosti karata Jadrana koje su bile objavljivane u *izolarima* tijekom šesnaestog stoljeća. Treću prezentaciju održao je Filip Lovrić, u kojoj je prikazao na koje su načine otoci bili uobičajeno prikazivani na kartama u ranom novom vijeku s obzirom na njihova zemljopisna i društvena obilježja te kako su ti prikazi pomogli u oblikovanju suvremenih predodžbi. U

večernjim satima prvoga dana svečano je otvorena izložba starih pomorskih karata i peljara koja je ostala otvorena za javnost narednih tjedan dana.

Drugi dan konferencije (petak, 24. svibnja) započeo je pozvanim predavanjem Georga Gartnera u kojem je prikazao važnost karata i kartografije općenito, kako kroz povijest tako i danas, te govorio o tome kako je povijest kartografije bila jedan od temeljnih stupova pri uspostavljanju ICA-e 1959. godine. U drugom dijelu izlaganja prikjučila mu se Angeliki Tsorlini, trenutna potpredsjednica Komisije ICA-e za kartografsku baštinu u digitalnome okruženju, koja se pridružila konferenciji online i prikazala dodatne informacije o ICA-i i povijesti kartografije. Jutarnja sesija drugog dana i ukupno treća sesija započela je izlaganjem Miljenka Lapainea, u kojem je objasnio

matematičke i navigacijske elemente koji su dio rasprave *Arte de Navegar (Umijeće navigacije)* autora Pedra de Medine, a koja je izvorno objavljena 1545. godine. U drugom izlaganju, Okan Büyüktapu predstavio je kako su Osmanlije kartirali jadransko područje prije Karlovačkog mira (1699), dok je u trećem izlaganju Luca Fois prikazao varijetete zapisivanja obalnih toponima s područja Roga Afrike na geografske i pomorske karte izrađene između šesnaestog i osamnaestog stoljeća. Posljednje izlaganje održao je Tome Marelić, koji je govorio o važnosti kartometrijskih analiza u istraživanjima vezanim uz povijest kartografije te o značaju povijesnog konteksta za objektivnu interpretaciju rezultata.

Tome Marelić ■